

8.5.2009

Dnro 2358/4/08

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Tarkastaja Kari Huttunen

ESITUTKINTA VIIVÄSTYI

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 14.7.2008 päivätyssä kirjeessään Tampereen kihlakunnan poliisilaitoksen esitutkintamenettelyä. Hän kertoi, että hänen elokuussa 2007 tekemänsä rikosilmoituksen tutkinta oli yhä kesken, vaikka asian olisi varmasti jo pitänyt edetä syyttäjälle.

3 RATKAISU

Katson, että poliisi menetteli asiassa esitutkintalain 6 §:n vastaisella tavalla. Virheellisestä menettelystä olivat vastuussa tutkinnanjohtaja, rikoskomisario A ja tutkija, vanhempi rikoskonstaapeli B.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Oikeusohjeet

Suomen perustuslain (731/1999) 109 §:n momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Esitutkintalain (449/1987) 6 §:n mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Esitutkintalain 14 §:n mukaan esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja.

3.2 Tapahtumat

Kantelija teki 25.8.2007 pahoinpitelystä rikosilmoituksen Tampereen poliisilaitokselle. Tutkinnanjohtajana toimi rikoskomisario A ja tutkijana vanhempi rikoskonstaapeli B. B toimitti asianomistajan, rikoksesta epäiltyjen ja todistajan kuulustelut 27.–31.8.2007. Esitutkintapöytäkirjan liitteenä oleva lääkärinlausunto on päivätty 17.10.2007. Kantelija tiedusteli 14.7.2008 sähköpostilla esitutkintaa, jolloin B kokosi esitutkintapöytäkirjan ja lähetti sen syyteharkintaan.

3.3

B:n menettely

B totesi selvityksessään, että esitutkintapöytäkirja oli valmis 17.10.2007. B:n tutkittavana oli tuohon aikaan projektiluonteisia rikossarjoja ja suuri määrä rikoksia ja kiireessä yksittäinen pöytäkirja unohtui. Kantelijan tiedusteltua (14.7.2008) asiansa etenemistä B toimitti esitutkintapöytäkirjan syyteharkintaan. B lähetti lisäksi kantelijalle sähköpostiviestin pahoitellen tapahtunutta viivästystä.

Tampereen kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnon mukaan tutkinta kantelijan asiassa on suoritettu asianmukaisen ripeästi mutta inhimillisestä erehdyksestä johtuen valmis esitutkintapöytäkirja on unohtunut tutkijan juttumassaan. Poliisilaitos pahoitteli viivästystä ja lausui, ettei asiassa ollut tapahtunut korvaamatonta oikeudenmenetystä.

Totean, että kantelijan asian esitutkinta viivästyi noin yhdeksän kuukautta ilman hyväksyttävää syytä. Varsinainen esitutkinta toimitettiin viivytyksettä mutta vasta asianomistajan yhteydenoton seurauksena B kokosi esitutkintapöytäkirjan ja toimitti sen syyteharkintaan. B:n mukaan syynä tähän oli hänen suuri työmääränsä ja sen seurauksena yksittäinen pöytäkirja oli unohtunut. B:n selvitystä voidaan pitää uskottavana ja siten virhettä inhimillisenä. Totean kuitenkin, ettei suurikaan työmäärä anna oikeutusta poiketa lain velvoitusten mukaisesta menettelystä. Katson, että B menetteli asiassa esitutkintalain vastaisella tavalla.

3.4

A:n menettely

B viittasi selvityksessään tutkintaryhmänsä työmäärään. Vuoden aikana oli kirjattu yli 3000 ilmoitusta, joista rikosilmoituksia oli yli tuhat. Tutkinnanjohtajan oli erittäin työlästä seurata yksittäisen rikosilmoituksen tutkintatoimia sillä tarkkuudella, milloin yksittäinen esitutkintapöytäkirja oli valmis lähetettäväksi syyteharkintaan. Tietojärjestelmän avulla voitiin seurata syyteoikeuden vanhentumista viimeisen kuuden kuukauden osalta. A piti valitettavana, että kantelijan asian esitutkintapöytäkirjan lähettäminen syyteharkintaan oli viivästynyt useita kuukausia B:n unohtuksen takia. B:n tutkittavana oli tuolloin ollut useita vaativia rikosasioita. A katsoi, ettei hän mielestään ollut laiminlyönyt valvontavelvollisuuttaan kantelijan asiassa.

Poliisilaitoksen lausunnon mukaan Tampereen poliisilaitoksen tutkinnassa oli käytäntönä ottaa vähintään kaksi kertaa vuodessa tietojärjestelmäajo keskeneräisistä eli avoimina olleista tutkittavista jutuista. Ajojen tarkoituksena oli seurata tutkinta-aikoja ja varmistaa, että asiat, joissa rikoksesta epäilty oli selvillä, saatettiin syyteharkintaan hyvissä ajoin ennen rikosten vanhentumista. Rikoskomisario A:n selvityksestä ilmenevään rikosilmoitusten määrään viitaten poliisilaitos lausui käsityksensä, ettei tutkinnassa olevien juttujen seuranta voinut olla niin aukoton, että se huomaisi välittömästi kaikki inhimilliset virheet.

Totean selvitykseen viitaten, ettei A ole osallistunut kantelijan pahoinpitelyasian esitutkintaan. Tutkintailmoitusten määrän huomioon ottaen on selvää, ettei tutkinnanjohtaja ole voinut käytännössä olla selvillä esitutkinnan etenemistä ilmoituskohtaisella tarkkuudella. Esitutkinnan toimittaminen kantelijan asiassa ja ilmeisesti muissakin tavanomaisissa rikoksissa näyttää pääsääntöisesti olleen yksinomaan tutkijan vastuulla. Tutkinnanjohtaja on voinut valvoa esitutkintaa tietojärjestelmälistauksen avulla, kuten A:kin on tehnyt valvoessaan rikosten syyteoikeuden vanhentumista. Näin suoritettuna valvontaa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ja käytännöllisenä mutta ei kattavana esitutkintalain näkökulmasta tarkasteltuna.

Esitutkintaa johtaa esitutkintalain mukaan tutkinnanjohtaja. Siten tutkinnanjohtaja viime kädessä vastaa esitutkinnan asianmukaisesta toimittamisesta. Katson, että A tutkinnanjohtajan asemansa perusteella ei voi olla vapaa vastuusta kantelijan asiassa. Tästä syystä myös hän oli vastuussa esitutkintalain vastaisesta menettelystä.

3.5

Alle 18-vuotiaan rikoksesta epäillyn esitutkinnasta

Kantelijan pahoinpitelyasiassa rikoksesta epäillyt kaksi henkilöä olivat 15-vuotiaita. Voimassa olevan lain mukaan esitutkintaviranomaisella ei ole velvollisuutta suorittaa nuoren epäillyn rikoksen tutkintaa erityisen kiireellisesti. Näin menetellen sillä kuitenkin saattaa olla nuoren uusia rikoksia ehkäisevää vaikutusta.

Viittaan tässä yhteydessä oikeudenkäynnistä rikosasioihin annettuun lakiin, jossa rikoksesta epäillyn alle 18-vuotiaan asia on säädetty käsiteltäväksi nopeutetusti. Syyteestä on päätettävä kiireellisesti ja syyte on nostettava ilman viivytystä (ROL 1:8a, 2 mom.). Myös oikeudenkäynnin pääkäsittely on alle 18-vuotiaan vastaajan osalta järjestettävä viimeistään 30 päivän kuluessa, mikäli syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä teosta on säädetty ankarampi rangaistus kuin kuusi kuukautta vankeutta (ROL 5:13, 2 mom.).

Totean, että kantelijan pahoinpitelyasiassa rikoksesta epäillyt kuulusteltiin pian rikosilmoituksen tekemisen jälkeen. Siltä osin esitutkinnassa otettiin huomioon, että rikoksesta epäillyt olivat 15-vuotiaita, joiden tekoihin vastaisuutta ajatellen ja rikoksia ehkäisevästä syystä saattoi olla tarpeen puuttua ja vaikuttaa välittömästi viranomaisen toimenpitein.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen rikoskomisario A:n ja vanhempi rikoskonstaapeli B:n menettelyn virheellisyydestä heidän tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän päätöksen tiedoksi myös Pirkanmaan poliisilaitokselle.